

Oulun yliopisto, arkkitehtuurin osasto
Professori Yrjö Tuppurainen
Tekn.tri Heikki Piirainen

VTT Rakennus- ja yhdyskuntatekniikka
Ryhmäpäällikkö Antti Lakka

Taideteollinen korkeakoulu
Taiteiden tohtori Sirkka-Liisa Keiski

Tampereen yliopisto
SHJ Hilikka Tervaskari

Teknillinen korkeakoulu
DI Panu Harmo

TTS
Tutkimusjohtaja Pirkko Kasanen

Tulevaisuuden senioriasuminen

Hankeyhteenveto

Tulevaisuuden senioriasuminen

Hankeyhteenvedo

Sisällysluettelo

1	TAUSTA	3
2	TAVOITE	3
3	PERIAATTEELLINEN KOKONAISKUVA TUTKIMUSONGELMASTA	4
4	KÄYTÄNNÖN ETENEMINEN, KOKONAISLOGIIKKA	5
5	TSA –HANKKEEN RAKENNE JA OSAPUOLTEN TEHTÄVÄT	6
5.1	Hankkeiden liittyminen toisiinsa	6
5.2	Organisaatioiden tehtävät yksityiskohtaisemmin.....	7
5.3	Informaation kulun organisointi	12
5.4	Hanketta johtavat ryhmät	13
5.4.1	Johtoryhmä	13
5.4.2	Koordinaatioryhmä	13
6	AIKATAULU	14
7	TUTKIMUKSEN KIINNITYS KÄYTÄNTÖÖN	14
7.1	Koehankkeet	14
7.2	TSA –tutkimukseen kytkeytyvä Työtehoseuran ja Keskon yhteinen tuotekehityshanke	15
8	TULOSTEN JULKISTUS	16

Tulevaisuuden senioriasuminen

1 Tausta

Vuoteen 2030 mennessä yli 65-vuotiaiden seniorikansalaisten määrä kaksinkertaistuu Suomessa. Silti perinteistä laitoshoidtoa on merkittävästi vähennetty ja nyt niin kuin tulevaisuudessakin tullaan yhä enemmän painottamaan kodinomaisen asumisen merkitystä. Uutena vaihtoehtona on tullut kodin ja laitoksen välimaastoon sijoittuva palveluasuminen – senioriasuminen, jonka tavoitteena on luoda ikääntyville ihmisille turvallinen, viihtyisä ja esteetön asunto ja asuinympäristö lähellä omaisia, toimivia palveluja ja liikenneyhteyksiä.

Toistaiseksi ei ole tehty tutkimusta, jossa olisi kartoitettu tarpeet ja niiden pohjalta luotu yleinen, geneerinen ja poikkitieteellinen toimintamalli vastaamaan tulevan senioriasumisen haasteita. Geneeriseen malliin sisältyviä fyysisiä osa-alueita (kuten terveyspalvelut, turva-, ruoka- ja kotiapupalvelut) tai sosiaaliin ja henkisiin tarpeisiin samoin kuin logistiikkaan ja rakennuksiin liittyviä kysymyksiä ei toistaiseksi ole yhtenä kokonaisuutena ratkaistu. Kaikki nämä tekijät kuitenkin yhdessä muodostavat sen kokonaisuuden, jonka avulla voidaan ikäihmisten itsenäisen ja omatoimisen elämän aikaa pidentää. Näiden seikkojen selvittäminen mahdollistaa seniorikansalaisten laadukkaamman elämän ja vähentää myös tältä osin laitoshoidon kustannuksia.

2 Tavoite

Tutkimus vastaa kysymyksiin,

1) millainen on tulevaisuuden senioriasumisen malli ja

2) millaisia ovat tarkoitukseen soveltuvat asumismuodot ja palvelut ottaen huomioon sekä infrastruktuurin että palvelujen muutokset tulevina vuosina.

Tutkimuksen tuloksen hyödyllisyyden kannalta on välttämätöntä, että malleja testataan käytännön olosuhteissa. Kohdealueita on kolme:

a) kasvukeskus, keskusta-alue, Oulu

- Ydinkeskusta
- Tuiran kerrostaloalue
- Karjasillan ns. jälleenrakennuskauden pientaloalue
 - kerrostalot: 1900 luvun alku: 5 kpl
 - 1950 luku: 10 kpl
 - 1960 luku: 10 kpl
 - 1970 - 80 luvut: 10 kpl
 - n. 70 asukasta/talo
 - 15 senioria /talo Yht., 535 senioria
- Pientalot: 1940 – 50 luvut: 20 kpl
- yht. n. 40 senioria

Opiskelijatyönä tehtävän koesuunnittelun tuloksista valitaan toteutettavat kohteet.

b) Keskikokoinen, ei-kasvukeskus: Kajaani

- Ydinkeskusta

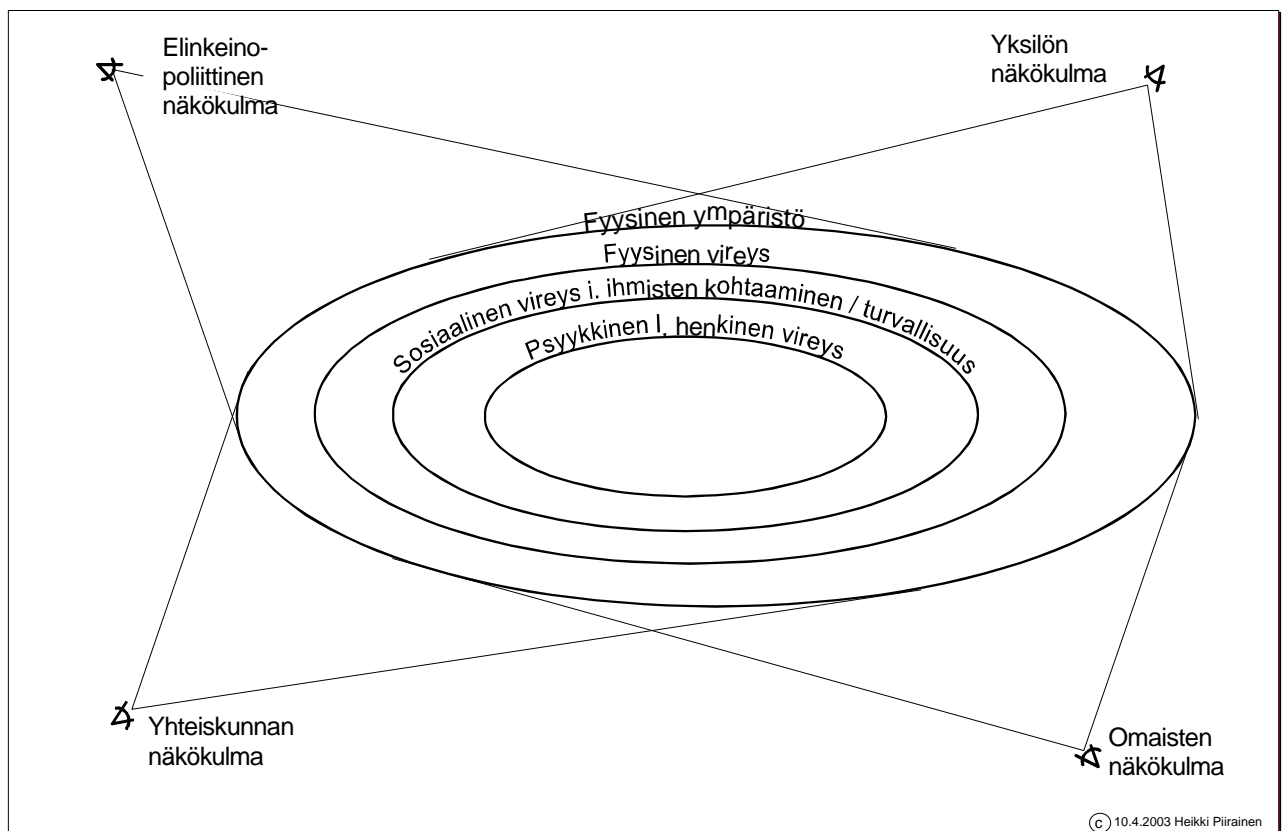
c) Taantuva haja-asutusalueen taajama: Ristijärvi

Tavoitteena on kuvata senioriasumiselle asetettavat toiminnalliset vaatimukset ja saada aikaan erilaisiin asumistilanteisiin, palveluihin ja asumisympäristöihin soveltuvia perusratkaisuja.

Vaatimusten ja niitä vastaavien ratkaisujen tarkastelu tehdään yksilön ja omaisten sekä yrityselämän ja yhteiskunnan näkökulmista ottaen huomioon fyysinen, sosiaalinen ja henkinen toimintaympäristö.

3 Periaatteellinen kokonaiskuva tutkimusongelmasta

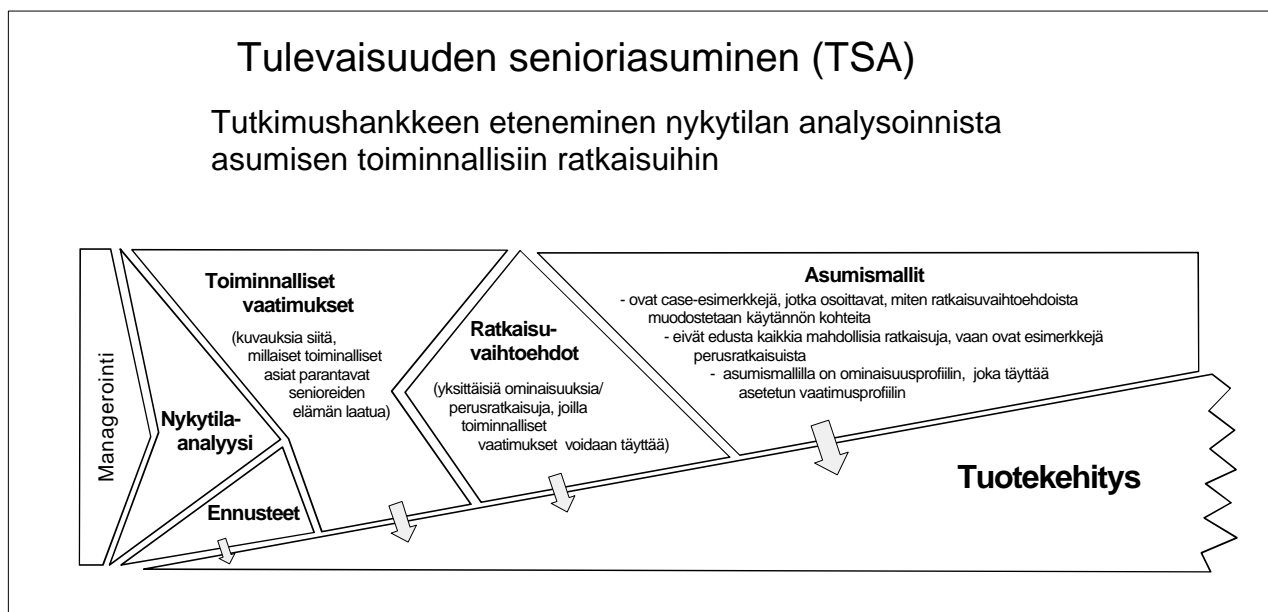
Kokonaiskuvan tutkimusongelmaan antaa alla oleva kuva. Tulevaisuuden senioriasumisen toimintamalli koostuu henkisestä ja sosiaalisesta vireydestä sekä fyysisestä ympäristöstä, joita kutakin tarkastellaan elinkeinoelämän, yksilön, omaisten ja yhteiskunnan näkökulmasta. (kuva 1)

Kuva 1. Tarkastelunäkökulmat tutkimuksessa TSA Tulevaisuuden senioriasuminen

4 Käytännön eteneminen, kokonaislogiikka

Uusi toimintamalli kehitetään etenemällä kuvan 2 mukaan lähtien nykytila-analyyseistä ja päätyen uusien asumismallien kehittämiseen. Eri vaiheiden toteutuksessa otetaan huomioon yksilön henkisen ja sosiaalisen vireyden ja fyysisen ympäristön vaatimukset samoin kuin elinkeinopoliittiset ja yhteiskuntapoliittiset näkökulmat.

Kuva 2. Tulevaisuuden senioriasuminen –tutkimuksen eteneminen

Tutkimus lähtee liikkeelle **nykytila-analyysistä**, jossa kartoitetaan olemassa olevat toimintamallit analysoimalla eri asuminen muotoja, asuntoja ja niihin liittyviä palveluja.

Seuraavaksi käydään läpi **tarpeet ja ennusteet** analysoimalla senioriasuminen muutostarpeet ja laaditaan ennusteet tulevaisuuden asuminen muodoista ja niille asetettavista vaatimuksista fyysisen, sosiaalisen ja henkisen ympäristön näkökulmista. Näistä saadaan vastaus siihen, millainen asumismuoto palveluineen pidentää yksin selviytymisen aikaa ja lyhentää laitoshoidoa.

Ennusteissa laadittujen tulevaisuuden asuminen muotojen pohjalta edetään asumiselle asetettaviin **toiminnallisiin vaatimuksiin**, jotka ovat luetteloita ja kuvauksia siitä, millaiset toiminnalliset asiat parantavat senioreiden elämän laatua. Toiminnalliset vaatimukset ilmaisevat asiat yleisellä, geneerisellä tasolla. Vaatimuksia voidaan asettaa esimerkiksi asumismuodoittain tai alueittain.

Lopputuloksena saadaan erilaisiin asumis- ja palvelutilanteisiin sopivia **ratkaisuvaihtoehtoja**, joka on esitetty tuotteiden (asunto, palvelut) valittavina ominaisuuksina ja ratkaisuina. Ratkaisuvaihtoehdot ovat näin ollen yksittäisiä ominaisuuksia ja/tai perusratkaisuja, joilla toiminnalliset vaatimukset voidaan täyttää. Ratkaisuvaihtoehdot

kuvaavat kullekin kohdeosalle ne ominaisuudet, jotka pitää ottaa huomioon senioriasunnon suunnittelussa.

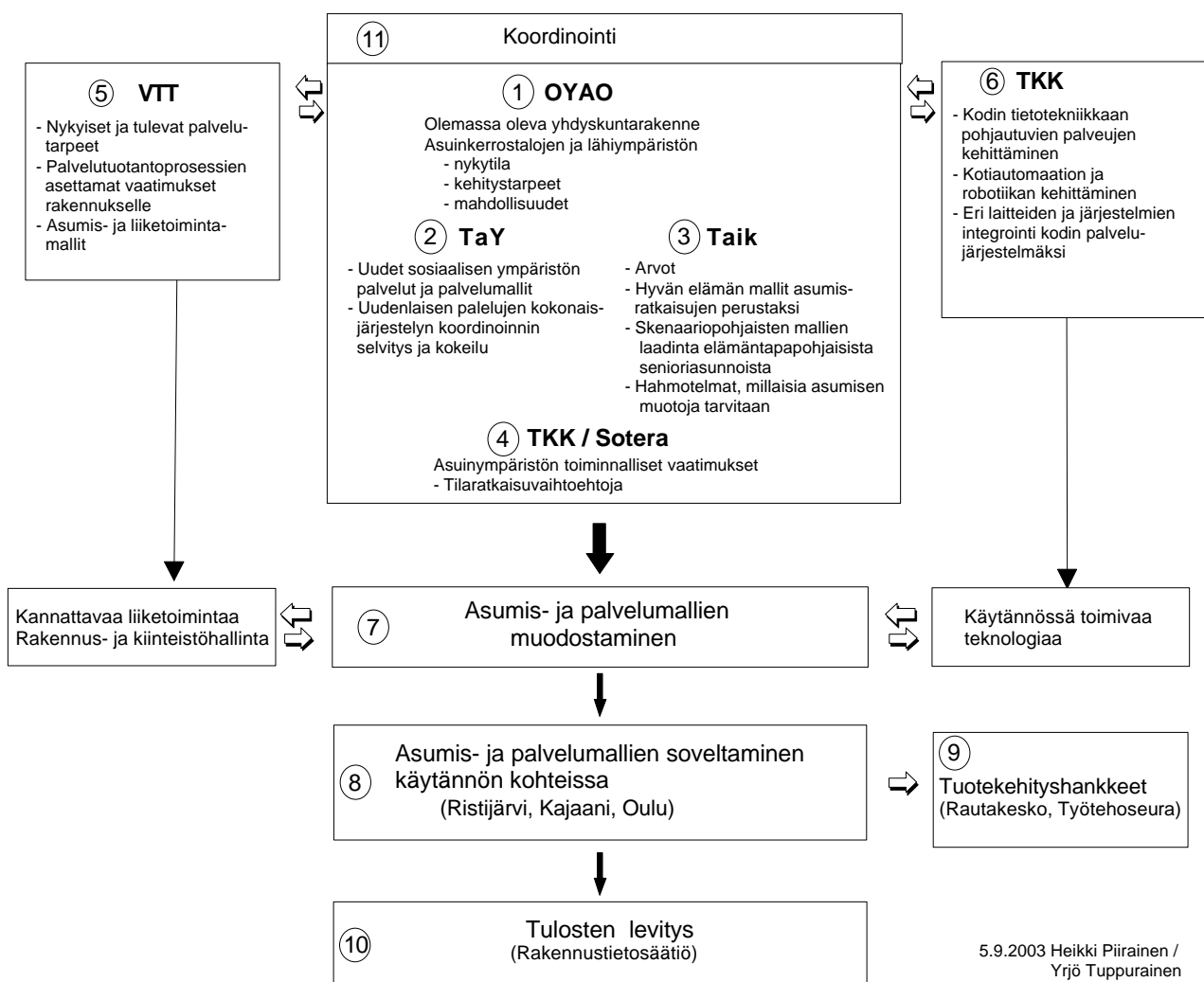
Ratkaisuvaihtoehdot konkretisoidaan **asumismalleihin**, jossa on käytännön esimerkein esitetty se, miten ratkaisuvaihtoehdot –kohdassa valitussa ominaisuusjoukosta muodostetaan käytännön kohde.

5 TSA –hankkeen rakenne ja osapuolten tehtävät

5.1 Hankkeiden liittyminen toisiinsa

Tutkimus *Tulevaisuuden senioriasuminen* on Oulun yliopiston Tekes-rahoitteinen tutkimushanke, jossa Oulun yliopiston osuuteen sisältyvät hankkeen johto, koordinointi ja arkkitehtuuriosaston suorittamat osiot. Tutkimus on kokonaisuus, johon osallistuvat Oulun yliopiston lisäksi VTT, TKK, Tampereen yliopisto TaY ja Taideteollinen korkeakoulu Taik.

Tulevaisuuden senioriasuminen (TSA) Tutkimuksen rakenne

Kuva 3. TSA –hankkeen rakenne

OYAO:n Taik:n TaY:n ja TKK/Sotera:n tutkimusosiot muodostavat kokonaisuuden, jota Oulun yliopisto koordinoi. Yhdelle osahankkeelle osoitettu koordinoititehtävä parantaa hankkeen yhtenäisyyttä, mutta ei poista kunkin erillisen osion tärkeyttä tai merkitystä kokonaishankkeessa.

5.2 Organisaatioiden tehtävät yksityiskohtaisemmin

OYAO

OYAO:n perusvahvuuksia ovat

- yhdyskuntasuunnittelun tuntemus
- olemassa olevan rakennuskannan tuntemus
- perusparannus- ja korjaustekniikan tuntemus

Tehtävät

OYAO:n tehtävät kokonaistasolla ovat

- lähtökohtatilanteen selvitys
- tavoitteiden asettaminen
- asumis- ja palvelumallien soveltaminen käytännön kohteissa
- koordinointi, ohjaus ja tiedon julkistus

Tutkimusosiot

OYAO:n tutkimusosiot ovat

- 1) Asuinkerrostalojen nykytila, kehitystarpeet ja mahdollisuudet
- 2) Palvelutalojen nykytila, kehitystarpeet ja mahdollisuudet
- 3) Lähiympäristön nykytila, kehitystarpeet ja mahdollisuudet
- 4) Vanhusystävällisten asumismuotojen tuotantoedellytysten huomiointi maankäytön suunnittelussa ja kaavoitusprosessissa: nykytila, kehitystarpeet ja mahdollisuudet.

Kansainvälinen osuus

Kansainvälinen osuus

Sorri. Laura ”Perusmalleja senioriväestön keskusta-asumiselle. Asuinkerrostalojen nykytila, kehitystarpeet ja mahdollisuudet” Kohdemaita ovat Hollanti, Tanska ja Saksa

Özer-Kemppainen. Özlem. Palvelutalo ja palvelukotikonseptien ja uusien asumisratkaisujen simulointi, USA

Taik

Taik edustaa ihmisen lähiympäristön suunnittelua: sekä tila-, sisustus-, kaluste- että tuotesuunnittelu ovat Taik:n vahvoja alueita.

Tutkimusosio

Esteettömyys- käsitteen perusteellinen analysointi ja selvittäminen on ensimmäinen, lähtökohtainen tavoite. Nykykäsityksen ja –käytännön mukaan esteettömyyden vaatimus toteutuu, kun oviaukot, sovitut kynnykset ja pyörätuolin pyörähdysympyrä ovat vaatimusten mukaisia. Kuitenkin senioriasukkaalle omatoimisen selviytymisen kannalta ensisijaisena on pidettävä koko lähiympäristön esteetöntä toimivuutta. Esteettömyyden tulee olla lähtökohtana kaikissa niissä malleissa ja ratkaisuissa, joita tutkimusryhmä tuottaa.

Henkisen hyvinvoinnin muodostumista ja sisältöä tutkitaan ja selvitetään senioriasukkaan oman kokeman ymmärtämisen sekä havainnoinnin kautta. Miten asumisen sisältö, sen merkitykset ja arvot ovat kenties muuttuneet ja miten ne painottuvat juuri senioriasukkaan elämäntilanteessa, asukkaan omassa situationaalisuudessa, joka on vallitseva kokonaisuus. Asumistapahtumien sisältämien erilaisten merkitysten ymmärtäminen auttavat ratkaisemaan asumisen malleja tulevaisuuden senioriasukkaan elämän laadun kannalta parempaan suuntaan.

Kansainvälinen osuus

Saksaan tai Saksaan ja Englantiin suuntautuvan tutkimusosion tarkoituksena on analysoida esteettömiksi luokiteltuja perusparannuskohteita sekä haastattelemalla ja havainnoinnilla pyrkiä ymmärtämään asukkaalle tärkeitä merkityksiä ja elämänlaatuun vaikuttavia ratkaisuja. Lisäksi on tarkoitus solmia kontakteja erityyppistä asumista ylläpitäviin tahoihin ja tutkijoihin tulevaa yhteistyötä ja kansainvälisiä tutkimusprojekteja ajatellen.

TAY

Tutkimusosio

Tutkimusosassa on tarkoituksena selvittää ne palvelut ja palvelumallit, joiden avulla voidaan tukea senioreiden ja heidän perheidensä sosiaalisen ympäristön esteettömyyttä, sosiaalista itsenäisyyttä ja omatoimista suoriutumista. Yhtenä ratkaisuna nähdään hyvinvointipalvelujen ja koko palveluntuottajien kirjon yhdistäminen yhteen kutsukeskukseen.

Tutkimuksessa on tarkoitus täysin uutena vaihtoehtona selvittää Postin mahdollisuuksia osallistua palvelujen koordinointiin ja joidenkin palvelujen tuottamiseen. Postin kotiin kantokertoja on tarkoitus tulevaisuudessa yhdistää, jolloin Postille jää käyttämättömiä resursseja. On tarkoitus selvittää näiden resurssien hyödyntäminen ikäihmisten palvelujen parantamiseen ja postitoiminnan laajentamiseen käsittämään myös koordinoinnin ja joidenkin uusien palvelujen tuottamisen.

Kansainvälinen osuus

Tutkimuksen myötä on tarkoitus kehittää kokonaiskonsepti hyvinvointipalveluista ja kutsukeskuspalvelusta, joiden avulla tuetaan ja koordinoidaan ikäihmisten ja heidän perheidensä arkipäivän tarpeita. Kokonaiskonseptin tueksi tarvitaan sitä tutkimustietoa, mitä syntyy myös muista osahankkeista. Kokonaiskonseptin tueksi haetaan myös kansainvälisyyttä ja kehitetään kansainvälisiä yhteyksiä .

Finnish Wellbeing Center (FWBC on TEKES iWELL-hanke) on suomalaiseseen hoito- ja palvelukonseptiin perustuva Japanin Sendain kaupunkiin rakennettava hyvinvointikeskus, johon liittyy myös R & D center (tavoite; yliopisto- ja yritys yhteistyön edistäminen maiden välillä.). Kutsukeskuspalvelua on tarkoitus testata FWBC ympäristössä eli toteuttaa kutsukeskus FWBC:hen ja suunnata palveluja lähikoteihin. Tutkimus tehdään R&D Centerin yhteydessä, yhdessä japanilaisten kanssa . Tulosten avulla voidaan tukea senioripalveluihin liittyvää osaamisen vientiä. R&D centerin tavoite on edistää suomalais-japanilaista yliopistojen (mm. Tohoku University) ja yritysten välistä yhteistyötä ja kansainvälisyyttä. Tutkimus edellyttää arviolta kaksi n. 3 kk mittaista matka-aikaa yhdeltä tutkijalta Sendaihin.

TKK / Automaatiotekniikan laboratorio

Perusvahvuuksia

TKK:n perusvahvuuksia ovat

- Tietoliikennetekniikan ja internet-tekniikan tuntemus
- Kotiautomaatiikan ja robotiikan tuntemus

Tutkimusosio

Projektissa kehitetään kotiapujärjestelmää seniorikansalaisille ja kartoitetaan kodin palveluita tukevia teknologioita. Rakennettava järjestelmä mahdollistaa turvallisemman ja paremman asumisen omassa kodissa. Tutkimuksessa syntyy prototyyppijärjestelmä, jonka avulla voidaan kehittää kotihoidon menetelmiä ja esitellä hoitoorganisaatiolle uusia toimintatapamahdollisuuksia. Järjestelmä koostuu kotona ja kodin ulkopuolella olevista kannettavista ja kiinteistä käyttöliittymistä, kodin palvelimesta, kodin automaatioverkoista ja kodin laitteista. Vaaratilanteissa järjestelmä aktiivisesti estää vaaran ja hälyttää siitä kodin ulkopuolelle.

Kansainvälinen osuus

Tulevaisuuden senioriasuminen – automaatio avuksi –projekti tekee yhteistyötä kansainvälisesti ainakin yhdysvaltalaisen, japanilaisten ja saksalaisten tutkimuslaitosten ja yritysten kanssa.

Japani

Tekniikan ylioppilas Tapio Taipalus tutkii robotiikkaa ja kotiautomaatiota vuoden (1.10.2003-31.9.2004) Sendain Tohoku Yliopiston robotiikka laboratoriossa (Robotics Lab of Department of Machine Intelligence and Systems Engineering of Tohoku University).

Tapio Taipalus tekee tutkimuksistaan diplomityön, joka käsittelee kotirobotiikan tekniikoita ja käyttöä Japanissa. Työssä keskeisenä ovat robotiikan ja kotiautomaation sovellukset, jotka tähtäävät ikäihmisten ja vammaisten itsenäisen elämisen avustamiseen kotona tai palvelutalossa.

Yhdysvallat

Diplomi-insinööri Panu Harjo tutkii kotiautomaation ja kotirobotiikan sovelluksia ja teknologioita ikäihmisten ja vammaisten itsenäisen elämisen avustamisessa Yhdysvalloissa työskentelypaikkanaan MIT Bostonissa. Hän kartoittaa MIT:ssä tehtävää alan tutkimusta. Keskeisenä on myös tutustuminen alan teknologioihin ja yrityksiin ympäri Yhdysvaltoja.

Kartoituksen tulokset raportoidaan Tulevaisuuden senioriasumisprojektin osapuolille. Soveltuvien osien tutkimuksissa löydettyä uutta teknologiaa ja uusia ratkaisuja sovelletaan käytäntöön myös Helsingin kaupungin Toimiva koti yksikössä rakennettavaan demonstraatiojärjestelmään.

Saksa:

Tulevaisuuden senioriasuminen – automaatio avuksi –projekti on sopinut alustavasti myös yhteistyöstä Mindenin diakonissalaitoksen kanssa (Diakonisches Werk - Innere Mission- im Kirchenkreis Minden e.V.). Yhteistyön tarkoituksena on siirtää tietoa teknologioista, ideoista ja käytännöistä Saksan ja Suomen välillä. Mindenin diakonissalaitos on kiinnostunut ottamaan käyttöön suomalaista teknologiaa. Heillä on myös tuotannollista toimintaa, joka mahdollistaa myös laitteiden ja järjestelmien valmistamisen Saksassa. Mindenin diakonissalaitos toimii myös tuotteiden ja järjestelmien jälleenmyyjänä.

Yhteydet muiden tutkimusosapuolten osuuksiin

- Muut osaprojektit kartoittavat senioriasumisen nykytilaa, tarpeita ja uusia asumisratkaisuja sekä uusia toiminta- ja palvelumalleja. Automaatio avuksi -projekti selvittää niitä ICT teknologisia ratkaisuja, joita uusien asumisratkaisujen ja palvelumallien käytännön soveltaminen edellyttävät. Jotkut esitetyt ratkaisut voivat tukeutua kotiautomaation ja kotirobotiikan tuomiin uusiin mahdollisuuksiin. Automaatio avuksi pyrkii arvioimaan ja soveltuvin osin toteuttamaan demonstraatiojärjestelmässä esitettyjä palveluita.

TKK / Sotera
Tutkimusosio

TKK:n osuudessa on mukana myös TKK:n arkkitehtiosaston Sosiaali- ja terveydenhuollon tekniikan ja rakentamisen instituutti, SOTERA. Tehtävänä on osallistua tutkimuksen vaiheeseen *Toiminnallisten vaatimusten määrittely* määrittelemällä asuinympäristöön kohdistuvia vaatimuksia. Osatyössä tehdään myös 2-3 tilaratkaisuvaihtoehtoa toiminnallisten vaatimusten pohjalta. Ratkaisuvaihtoehtojen tekemisessä käytetään Soterassa aikaisemmin tutkittua tietoa liikunta- ja toimintarajoitteisten henkilöiden vaatimuksista suunnitteluratkaisuille sekä käynnistyvän TeTT- tutkimushankkeen (Esteettömyys asuinrakentamisessa – toimivuus, esteettisyys, turvallisuus ja taloudellisuus) testituloksia. Mahdollisuuksien mukaan vaihtoehtoja demonstroidaan testitilan avulla.

VTT
Tutkimusosio

Tulevaisuuden senioriasuminen -hankkeessa on tavoitteena luoda mahdollisimman toimiva asuinympäristö vanhennevalle väestölle. Ideaaliratkaisuja rajoittaa osaltaan resurssien niukkuus. Ratkaisujen toteuttaminen pitää **rahoittaa** joko julkisella tai yksityisellä rahalla. Jos ratkaisuja lähdetään miettimään irrallaan näistä realiteeteista, saadaan luoduksi ihannekuva tulevaisuuden senioriasumisesta, jonka toteuttaminen käytännössä on mahdotonta. VTT toimii linkkinä teknisen osaamisen ja taloudellisten realiteettien välillä, *niin että koko hankkeessa kehitetyt ratkaisut ovat sekä teknisesti että taloudellisesti toteutettavissa*. (Työpaketit 1-5)

Työpaketit 1 ja 2: VTT:n rooli tutkimuksen alussa nykytiedon kartoituksessa on merkittävä, sillä VTT:n tarkoituksena on tehdä **kartoitus koko tutkimushankkeen tarpeisiin**, ei siis ainoastaan oman tutkimusprojektinsa tiimoilta. Keskeinen osa nykytilan kartoitusta tehdään kansainvälisesti.

Työpaketti 3: VTT tutkii julkisen ja yksityisen sektorin palveluntarjoajien senioreiden asuinkiinteistöihin kohdistamia toiminnallisia vaatimuksia. Yhdessä muiden osapuolien kanssa sovitetaan nämä vaatimukset yhteen senioreiden ja näiden omaisten toiminnallisiin vaatimuksiin

Työpaketti 4: Ratkaisuvaihtoehtojen etsimisessä VTT on erityisesti mukana siinä, että tutkitaan esitettyjen ratkaisuvaihtoehtojen

taloudellista mielekkyyttä. Toisaalta työstetään mahdollisuuksia tuotteistaa erilaisista ratkaisuista (mm. korjauskonseptit).

Työpaketti 5: VTT tutkii esitettyihin asumismalleihin liittyviä palvelukonsepteja ja uusia innovatiivisia liiketoimintamalleja. Samalla kiinnitetään huomiota asumismallien erilaisiin rahoitusmuotoihin

Yhteydet muiden tutkimusosapuolten osuuksiin

- **Oulun yliopisto:** tutkitaan mm. sitä miten olemassa olevaa rakennuskantaa tulisi muokata senioreille sopivaksi. VTT tutkii näiden rakenteellisten muutosten taloudellisia implikaatioita; onko ne taloudellisesti järkevä toteuttaa, voidaanko muutostöitä tuotteistaa palvelutuotteiksi (esimerkiksi remonttipaketit).
- **Tampereen yliopisto (TAY):** tutkii palvelumalleja ja call-center -tyyppistä toimintaa. VTT tutkii palvelumallien integroimista asuinkiinteistöihin; onko palveluita mahdollista tuottaa olemassa olevassa rakennuskannassa, miten ne rahoitetaan (yksityinen vs. julkinen rahoitus), mitä muutoksia kiinteistöihin tulee tehdä, jotta palvelutarpeisiin voidaan vastata, syntyykö tästä (tuotteistettuja) liiketoimintamahdollisuuksia kiinteistö- ja rakennusallalle (esim. remontit). TAY:n tutkimuksessa palveluita tarkastellaan seniorin näkökulmasta. VTT tuo tutkimukseen liike-elämän näkökulman. Kannattaako palveluita tuottaa, miten ne voidaan integroida koherentiksi palvelutarjonnaksi (esim. palveluntarjoajien yhteiset toimitilat asuinrakennuksissa) jne.
- **TKK:** kehittää kotiapujärjestelmää ja kartoittaa kodin palveluita tukevia tekniikoita. TKK:n hanke linkittää TAY:n osuuden ja VTT:n osuuden luomalla (tieto)tekniisiä valmiuksia kehitettyjen toimintamallien toteuttamiseksi ja palvelumallien integroimiselle kiinteistöön.

Kansainvälinen osuus

Nummelin. Johanna. Tutkijavaihto - Italia. Tavoitteena on analysoida aitiopaikalta kansainväliseen senioriasumisen tutkimuksen nykytilaa, verkostoitua globaalisti alan tutkijoiden kanssa ja arvioida suomalaisten tutkimustulosten siirrettävyyttä kansainvälisillä markkinoilla. Tarkastelua ei tehdä pelkästään VTT:n osaprojektin taustatyöksi, vaan koko *Tulevaisuuden senioriasuminen* hankkeen tavoitteiden edistämiseksi. Tutkijavaihtoon liittyvä työ jakautuu kolmeen osa kokonaisuuteen:

1. Senioriasumista käsittelevän tutkimuksen nykytilanteen selvittäminen globaalisti (työpaketti 1)
2. Toiminnallisten vaatimusten kansainvälinen tarkastelu (taustatyö työpakettiin 3)
3. Toiminnallisten vaatimusten siirrettävyys - voidaanko suomalaisia tutkimustuloksia hyödyntää kansainvälisillä markkinoilla.

Tutkimuksellisen tuotoksen lisäksi tutkijavaihto tarjoaa mahdollisuuden luoda toimiva yhteys senioriasumisesta kiinnostuneisiin huippuasiantuntijoihin kaikkialla maailmassa. Tämän mahdollistaa työskentely CIB:n seniorityöryhmän puheenjohtajan kanssa kohdeorganisaatiossa CNR:ssä (ks. alla).

Organisaatiot

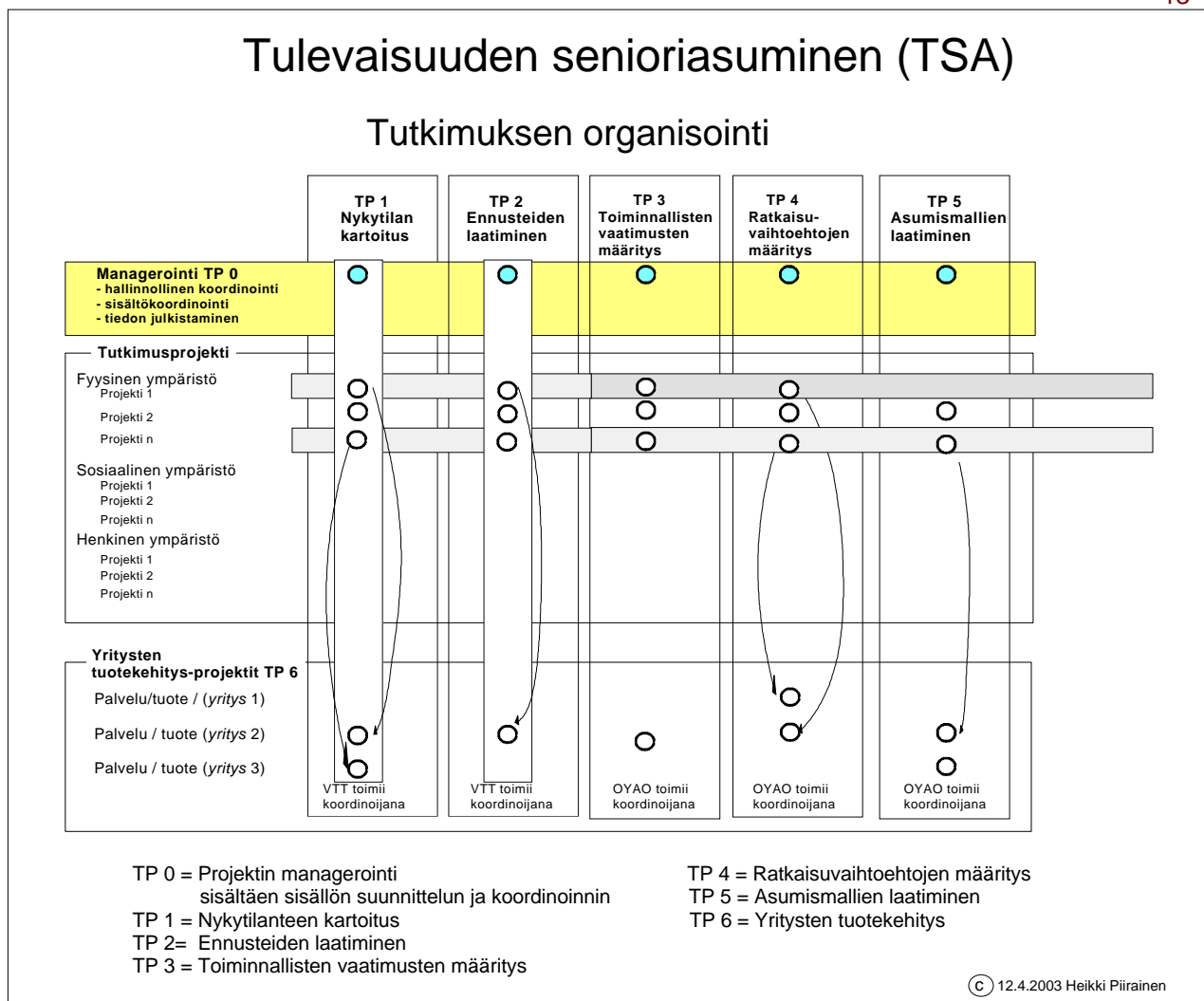
CIB:n (International council for research and innovation in building and construction) päämääränä on toimia globaalina rakennusalan tutkimus- ja yhteistyöverkostonä. Verkoston tavoitteina on rakennusprosessien parantaminen ja rakennetun ympäristön toimivuus. CIB:in toiminta keskittyy erilaisiin työryhmiin, joista yhden tehtävänä on etsiä ratkaisuja senioreiden tarpeet huomioivaan suunnitteluun. Työryhmä kokoaa senioriasumiseen kiinnostuneita asiantuntijoita kaikkialta maailmasta. <http://www.cibworld.nl>

Mainitun seniorityöryhmän puheenjohtajana toimii rouva Morelli Italian kansallisesta tutkimusneuvostosta (**CNR** - The Italian National Research Council). VTT ja tutkija Johanna Nummelin ovat tehneet senioriasumiseen liittyen yhteistyötä rouva Morellin kanssa ja tätä hedelmällistä yhteistyötä jatketaan tutkijavaihdon myötä. Nummelin työskentelee CNR:ssä Italiassa kuuden kuukauden ajan.

5.3 Informaation kulun organisointi

Hankkeen informaation kulku organisoidaan kuvan 4 osoittamalla tavalla. Merkkien selitykset ovat seuraavat

- TP 1 = Nykytilanteen kartoitus
- TP 2= Ennusteiden laatiminen
- TP 3 = Toiminnallisten vaatimusten määrittäminen
- TP 4 = Ratkaisuvaihtoehtojen määrittäminen
- TP 5 = Asumismallien laatiminen
- TP 6 = Yritysten tuotekehitys
- TP 0 = Projektin managerointi sisältäen sisällön suunnittelun ja koordinoinnin

Kuva 4. Tutkimushankkeen organisointi työpaketeiksi

Kuhinkin työpakettiin kuuluu projekteja kaikista osa-alueista a) fyysinen ympäristö, b) sosiaalinen ympäristö ja c) henkinen ympäristö.

Yritysten tuotekehitysprojektit osallistuvat eri työpaketteihin omien kehitettävien tuoteideoidensa mukaisesti.

5.4 Hanketta johtavat ryhmät

5.4.1 Johtoryhmä

Tutkimuksen erillisten projektien johtoryhmäksi valitaan koko hankkeen johtoryhmä, eli omia erillisiä johtoryhmiä ei muodosteta.

Johtoryhmällä on keskeinen rooli hankkeen ohjauksessa. Johtoryhmällä tulee olla mahdollisuus tehdä radikaaleja muutoksia eri osien laajennuksiin. Johtoryhmä on näin ollen todellinen, hanketta ohjaava elin.

Johtoryhmään tulee TaY:n osuuden edustajaksi Tampereen yliopiston hoitotieteen laitoksen professori Päivi Åstedt-Kurki, joka toimii TaY:n tutkimusosion vastuullisena johtajana.

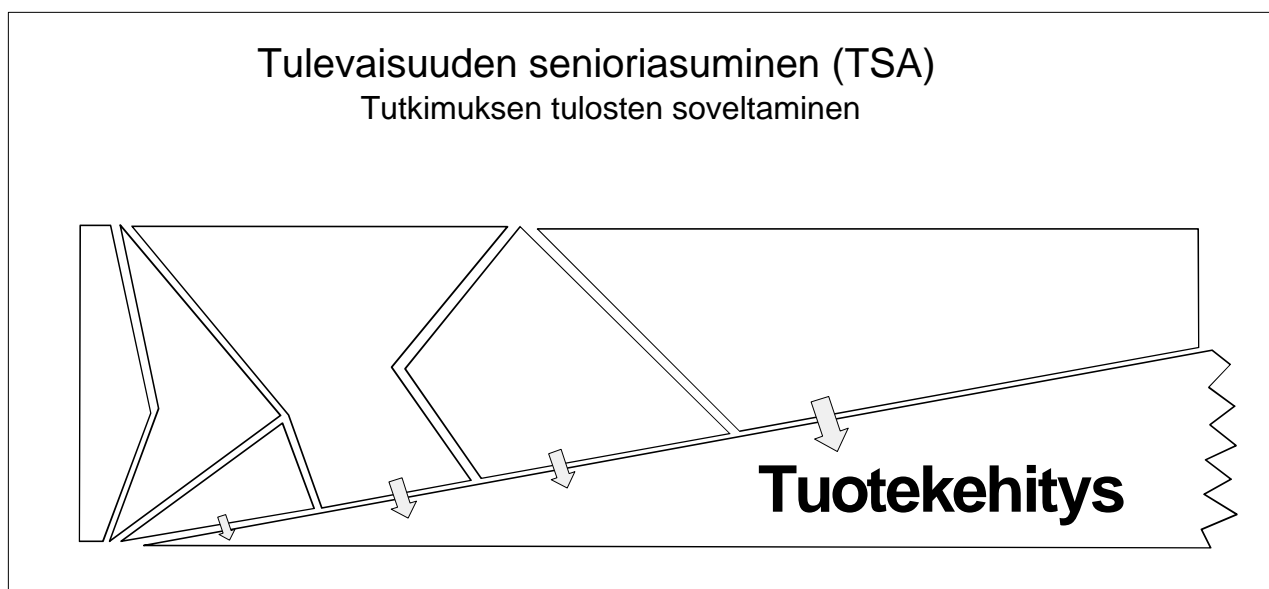
5.4.2 Koordinaatioryhmä

Keskikokoista kaupunkia edustaa Kajaanin kaupunki, joka toimii Sosiaalisen näkökulman ideointialustana. Soveltamisen muodot tarkentuvat, kunhan Sosiaalinen näkökulma –tutkimusosio on edennyt toiminnallisten vaatimusten määrittelyvaiheeseen.

Suurehkon kaupungin edustajaksi on kaavailtu Oulun kaupunkia. Oulun kaupungin päätökset eivät tämän asiakirjan kirjoittamishetkellä olleet vielä tiedossa.

7.2 TSA –tutkimukseen kytkeytyvä Työtehoseuran ja Keskon yhteinen tuotekehityshanke

TSA –tutkimukseen liittyy tuotekehityshanke, jossa tutkimuksen tuloksia otetaan käyttöön heti niiden valmistuttua. Tuotekehityshankkeessa on tutkijana Työtehoseura TTS ja toteuttajana Rautakesko Oy. Tutkimukseen liittyvä tuotekehitys on kanavoitu tuotekehityshankkeen muotoon kuvan 6 mukaan

© 12.4.2003 Heikki Piirainen

Kuva 6. Eri osapuolten aikataulujen niveltäminen noudattamaan tutkimuksen kokonaisaikataulua

TTS toteuttaa toimialueeltaan Toiminnallisten vaatimusten pohjaksi Nykytila –analyysin sekä Tarpeet/Ennusteet osiot. Nykytila –analyysi osassa linkkinä kansainvälisiin hankkeisiin toimii EU-hanke Elderat Home, jossa TTS on projektin koordinaattorina. Toiminnallisten vaatimusten osiossa tarkastellaan asioita fyysisen ympäristön näkökulmasta, ottaen samalla huomioon, että sosiaaliset ja henkiset vaatimukset voivat heijastua myös fyysisiksi toiminnallisiksi vaatimuksiksi. Toiminnallisten vaatimusten kautta edetään

Ratkaisuvaihtoehtojen määrittämiseen ja Asumismallien kehittämiseen asunnon ja palvelukonseptien alueilla.

Tulevaisuuden senioriasuminen -tutkimuksen Nykytila-analyysi ja Tarpeet/Ennusteet osat antavat Rautakesko Oy:lle tiedon asumisen odotuksista ja toiveista sekä asumiseen liittyvistä materiaalisista ja toiminnallisista tarpeista. Tutkimuksen osat "Toiminnalliset vaatimukset" ja "Ratkaisuvaihtoehdot" antavat mahdollisuuden analysoitujen tarpeiden pohjalta muuntaa vaatimukset uusiksi, konkreettisiksi tuotteiksi ja palveluiksi. Kyseeseen tulee tavarakaupan kehittäminen, tai siihen liittyvien palveluiden kehittäminen (esim. asennus ja remontti), alan yrittäjiä yhdistävän palveluverkoston kehittäminen, rautakauppojen suunnitteleminen ja rakentaminen senioriväestön asiointia silmälläpitäen sekä asiointin helpottaminen myymälöissä.

Kansainväliset yhteydet (Elderathome- projektin tulokset ja sen kautta saatavat yhteydet sekä messuihin tutustuminen) tukevat uusien tuoteratkaisujen löytämistä.

8 Tulosten julkistus

Oma tiedotus

Tutkimuksen Tiedottaminen tapahtuu perustamalla tutkimusohjelmasta internet-pohjainen lehti, järjestämällä täydennyskoulutusta sekä järjestämällä aiheeseen liittyviä seminaareja.

Rakennustietosäätiö

RTS:llä on vakiintuneet tiedonlevityskanavat, jolloin mahdollisuuksien mukaan pyritään tuottamaan RT -kortteja Tulevaisuuden senioriasuminen eri osa-alueille